

วิเคราะห์ปรัชญาธรรมผ่านบทเพลง: เฉพาะกรณีเพลงดาวลูกไก่

พระครูศรีปัญญาวิกรม^๑

บทนำ

เพลงเป็นสื่อปรุงแต่งอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด บทเพลงที่มีคุณค่าย่อมสามารถช่วยปรุงแต่งนิสัยของมนุษย์ และพามนุษย์ให้ดำเนินไปตามครรลองที่ถูกต้องเพลงที่ดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากจะช่วยทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิต มีคติสอนใจ แง่คิดที่แฝงอยู่ในบทเพลงประกอบกับท่วงทำนอง และจังหวะของเพลง จะช่วยกล่อมเกลาจิตใจ และอารมณ์ให้โน้มเอียงมาในทางที่ดีงาม

มีกรณีตัวอย่างในคัมภีร์หลายแห่งที่พรรณนาถึงการบรรลุธรรมของพระสาวกด้วยวิธีพิเศษ นอกเหนือไปจากการฟัง (สุตมยปัญญา) การไตร่ตรอง (จินตามยปัญญา) และการบำเพ็ญเพียรทางจิต (ภาวนามยปัญญา)

วิธีการพิเศษที่ว่านี้ อาจเป็นผลประมวลทั้งจากการฟัง การไตร่ตรอง พร้อมกับยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาพิจารณาความจริงในขณะนั้นๆ ทำให้เกิดปัญญาญาณ จนสามารถแทงตลอดสังขารมรรคนั้นได้ มิติหนึ่งที่น่าสนใจก็คือบทเพลง เพราะบทเพลงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากเทศนาธรรมโดยทั่วไป

ในอรรถกถามังคลัตถที่ปนีจึงกล่าวไว้ว่า การฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วได้บรรลุอรหัตตผล ไม่ใช่เรื่องอัศจรรย์ที่น่าอัศจรรย์คือ เสียงเพลง เสียงขับร้องแล้วได้บรรลุพระอรหัตตผล^๒ สะท้อนให้เห็นว่า เพลงขับถ้าประกอบด้วยธรรมก็เป็นวาจาสุภาสิต^๓ เพราะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุด

ผู้เขียนหยิบประเด็นนี้ขึ้นมาวิเคราะห์ และนำเพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เพื่อเข้าถึงธรรมนอกเหนือจากแนวทางตามจารีตเดิมที่คุ้นเคย ซึ่งผูกติดอยู่กับรูปแบบที่เคร่งครัด กระทั่งลืมนึกไปว่า ยังมีหนทางอื่น ที่สามารถนำเข้าสู่ความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสอน

เป็นการเพิ่มมุมมอง อย่างน้อยก็ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย สำหรับบางท่านที่คิดว่าการเข้าถึงธรรมเป็นเรื่องที่ต้อง “เอาเป็นเอาตาย” หรือ “ไกลเกินฝัน” ให้เป็นเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัว และอาจไม่จำเป็น

^๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^๒ มังคลัตถที่ปนี (ไทย) ๒/๑๘๘.

^๓ มังคลัตถที่ปนี (ไทย) ๒/๑๘๖.

ต้องมีระเบียบแบบแผนอะไรมากมายให้ยุ่งยาก ขอเพียงมีใจ ก็อาจมีต้องไขว่คว้า ได้จังหวะโอกาส และเวลา เมื่อทุกอย่างลงตัว ดอกไม้แห่งพุทธธรรมก็พร้อมที่จะเบ่งบาน สว่างไสว ดังนัยแห่งพระพุทธพจน์ที่ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวง มีมนสิการเป็นบ่อเกิด”^๔

ร่องรอยจากคัมภีร์

การบรรลุลุทธิธรรมที่เกิดขึ้นจากการฟังเพลงนี้ หากจะพิจารณากรณีตัวอย่างโดยละเอียดจะเห็นว่า จะบรรลุลุทธิธรรมขั้นใดขึ้นอยู่กับพื้นเพอุปนิสัยเดิมของผู้นั้นเป็นสำคัญ บางท่านฟังแล้วบรรลุขั้นโสดาบัน บางท่านได้สกทาคามี อนาคามี หรือบางท่านก็ก้าวกระโดดบรรลุขั้นพระอรหันต์เลยก็มี

การได้ฟังเพลงแล้วได้บรรลุลุทธิธรรมในระดับต่างๆ มีตัวอย่างในพระคัมภีร์ให้เห็นหลายแห่ง เช่นเรื่องราวของอุตตรมาณพ ผู้เดินทางไปประกวดร้องเพลงชิงรางวัล และในระหว่างทางก็พบพระพุทธเจ้าๆ จึงทรงเรียกไปสอบถาม ทราบความแล้วก็ตั้งถามว่า เนื้อหาเพลงที่จะร้องเป็นอย่างไร อุตตรมาณพจึงร้องเพลงให้พระพุทธเจ้าสดับ แต่พอสิ้นเสียงเพลงขับของมาณพ พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า เนื้อเพลงขับแบบนี้ไม่ถูก

คัมภีร์ธรรมบทได้พรรณนาไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงแต่งเพลงขับให้อุตตรมาณพใหม่ พร้อมกับให้ท่องจำเนื้อเพลงให้แม่นยำ

เนื้อเพลงที่เป็นโจทย์ให้ผู้ทำซึ่งร้องแก้ท่านผู้เป็นร้อยกรอง (ปญฺญูยาวัตร) ใจความดังนี้

กิสฺสูธิปตีราชา	กิสฺสุราชาชสฺสโร,
กถฺสูวิโรหิตี	กถฺพาโลติวุจฺจตีติฯ ^๕

คำแปล เป็นใหญ่อย่างไร จึงได้ชื่อว่าเป็นพระราชา
เป็นพระราชาแบบไหน จึงได้ชื่อว่ามีธูลีบนพระเคียร
แบบไหน ? จึงได้ชื่อว่าปราศจากธูลี
แบบไหน ? จึงได้ชื่อว่าเป็นคนพาล^๖

เนื้อเพลงตอบโจทย์ที่พระพุทธเจ้าทรงแต่งขึ้นใหม่ และได้มอบให้อุตตรมาณพ ใจความดังนี้

จทวารธิปตีราชา	รชฺมานโรชสฺสโร
อรชฺสูวิโรหิตี	รชฺพาโลติวุจฺจตีติฯ ^๗

คำแปล ผู้เป็นใหญ่ในทวารทั้ง ๖ ชื่อว่าเป็นพระราชา
พระราชาผู้กำหนด ชื่อว่ามีธูลีบนพระเคียร
ผู้ไม่กำหนด ชื่อว่าปราศจากธูลี
ผู้กำหนดอยู่เรียกว่าเป็นคนพาล^๘

^๔ อ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๕๘/๑๒๖.

^๕ ธ.บ.อ. (บาลี) ๖/๕๕.

^๖ ธ.บ.อ. (ไทย) ๖/๑๔๖.

^๗ ธ.บ.อ. (บาลี) ๖/๕๖.

^๘ ธ.บ.อ. (ไทย) ๖/๑๔๘.

บทเพลงสั้นๆ แค่นี้ ส่งผลให้อุตตรมาณพบรรลุนิเวศน์ที่

ว่ากันว่า หลังจากเรียนเพลงขับจนจากพระพุทธเจ้าจนคล่องปากแล้ว อุตตรมาณพก็ออกเดินทางไปทำประลอง และในที่สุดก็ประสบชัยชนะ

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนีเช่นกัน ได้เล่าเรื่องพระติสสะเถระ ผู้ปรารภวิปัสสนาขณะกำลังเดินทางผ่านสระปทุม เวลานั้นมีหญิงสาวคนหนึ่งเก็บดอกบัวอยู่ นางคงจะมีอารมณ์สุนทรีย์ขณะเก็บดอกบัวก็ร้องเพลงไปด้วย เนื้อเพลงผูกเป็นร้อยกรองใจความดังนี้

	ปาตพุลล โโกกนท	สุริยาโลเกนตชชียเต
	เอวมนุสฺสตตคตาสตฺตา	ชราภิเวเคนมิลายนฺตฺติฯ ^๕
คำแปล	ดอกปทุมชื่อโกกนท บานแล้วแต่เข้าตรู	
	ถูกแสงพระอาทิตย์แผดเผาให้เหี่ยวแห้งไปฉันใด	
	สัตว์ทั้งหลายผู้ถึงความเป็นมนุษย์	
	ย่อมเหี่ยวแห้งไปด้วยกำลังแห่งชราฉันนั้น ^{๑๐}	

บทเพลงขับสั้นๆ เพียงเท่านั้น ก็ส่งผลให้พระติสสะเถระถึงกับบรรลุพระอรหันต์ทันที

คัมภีร์เดียวกันนี้ มีพรรณนาถึงชายผู้หนึ่ง พร้อมด้วยบุตรชาย ๗ คนกลับจากป่า ระหว่างที่เดินทางกลับบ้าน ได้ยินเสียงสตรีนางหนึ่งกำลังร้องเพลงขณะตำข้าว เสียงเพลงไพเราะจับใจ โดยเฉพาะเนื้อเพลงฟังแล้วชวนให้พิจารณา

ใจความของเพลงขับมีดังนี้

	ชรายปริมทุทิตฺตํเอตํ	มิลาทจฺจวิจฺจมนฺิสฺสิตํ
	มรณนภิชฺชติเอตํ	มจฺจฺจฺจฺจสฺสมามิสํคตํ
	กิมีนออลยํเอตํ	นทานากุณฺปปุริตํ
	อสฺสุจิภาชนํเอตํ	กฏฺฐกฺขนฺธสมํอิมฺนฺตฺติฯ ^{๑๑}
คำแปล	สตรีระนี้อาศัยหนังมีผิวเหี่ยวแห้ง ถูกชราย้ายแล้ว	
	สตรีระนี้ถึงความเป็นอมิต คือเหยื่อแห่งมฤตยู	
	ย่อมตกไปเพราะมรณะ	
	สตรีระนี้เป็นที่อยู่ของหมู่หนอน เต็มไปด้วยซากศพต่างๆ	
	สตรีระนี้เป็นภาชนะของไม้สะอาด	
	สตรีระนี้เสมอด้วยท่อนไม้ ฯ ^{๑๒}	

^๕ มังคลัตถทีปนี (บาลี) ๒/๒๖๑.

^{๑๐} มังคลัตถทีปนี (ไทย) ๒/๑๘๗.

^{๑๑} มังคลัตถทีปนี (บาลี) ๑/๒๖๑.

^{๑๒} มังคลัตถทีปนี (ไทย) ๒/๑๘๗.

สิ้นสุดเสียงเพลงขับของหญิงสาว ชายชราพร้อมลูกชายทั้ง ๗ คน ได้บรรลุปัจเจกโพธิญาณ หัวใจสำคัญที่สุดของเรื่องนี้คือการสรุปประเด็นทิ้งไว้ว่า “แม่เทวดาและมนุษย์เหล่าอื่น บรรลุอรินภูมิด้วยอุบายเช่นนี้”^{๑๓}

ทำให้เราได้ข้อสรุปเบื้องต้นอย่างหนึ่งว่า เสียงเพลง หรือเสียงเพลงขับ หากประกอบด้วยเนื้อหาที่สะท้อนสังขารความจริงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ย่อมทำให้ผู้ฟังได้เกิดปัญญาญาณถึงขั้นบรรลุธรรมได้เช่นเดียวกัน

หากจะมีคำถามว่า แล้วเนื้อเพลงแบบไหนเข้าข่ายดังกล่าวข้างต้น

ในคัมภีร์ท่านไม่ได้พรรณารายละเอียด ท่านเพียงแต่ให้แนวกว้างๆ ไว้สำหรับพิจารณาดังนี้ “เพลงขับที่ประกอบด้วยธรรมควร”

“เมื่อบุคคลฟังเสียงแม้มีอักษรอันวิจิตร มีพยัญชนะอันวิจิตรใด ราคะเป็นต้นย่อมเกิดขึ้น เสียงเห็นปานนั้นบุคคลไม่ควรฟัง แต่เมื่อบุคคลฟังเสียงที่อาศัยธรรม แม้เพลงขับของนางกุมภทาสี ความเลื่อมใสย่อมเกิดขึ้นได้ หรือความเบื่อหน่ายย่อมปรากฏ เสียงเห็นปานนั้นควร”^{๑๔}

จากตัวอย่างเบื้องต้นนี้ ทำให้มองเห็นว่า สิ่งที่เราเรียกว่าสังขารนั้น แฝงตัวอยู่ในธรรมชาตารอบกายเราขอเพียงรู้จักไตร่ตรอง พินิจ และพิจารณาเราก็จะสามารถมองเห็นได้ แม้จะไม่มีใครแสดงให้เราฟังก็ตาม

ตรงกันข้าม หากเราไม่รู้จักไตร่ตรองพิจารณา ต่อให้พระพุทธเจ้ามายืนต่อหน้าเรา ก็ทรงช่วยอะไรเราไม่ได้

เพราะพระพุทธเจ้าตรัสไว้ชัดเจนว่า พระองค์เป็นแต่เพียงผู้ชี้บอกแนวทางเท่านั้น^{๑๕}

บทเพลงดาวลูกไก่

ดาวลูกไก่ เป็นบทเพลงที่ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ไตร่ตรอง เพื่อค้นหาความหมายธรรม เทียบเคียงจากคัมภีร์ดังกล่าวข้างต้น

เป็นบทเพลงที่ขับร้องโดยพร ภิรมย์

พร ภิรมย์ถือเป็นศิลปินผู้หนึ่งที่มีใจฝักใฝ่ และเลื่อมใสไม่คลอนแคลนในพระพุทธศาสนา บทเพลงในของท่าน เป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดี เมื่อท่านลาชีวิตทางโลกเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา^{๑๖} อุปัชฌาย์จึงตั้งฉายาให้ท่านว่า ปุณณวุโส ซึ่งมีความหมายว่า “เชื้อสายบุญ” หรือ “ตระกูลผู้มีบุญ”

^{๑๓} มงคลัตถทีปนี (ไทย) ๒/๑๘๘.

^{๑๔} มงคลัตถทีปนี (ไทย) ๓/๑๓๔.

^{๑๕} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๗๖/๑๑๗.

^{๑๖} ท่านครองสมณเพศเป็นตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๔ กระทั่งมรณภาพ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ สิริอายุ ๘๒ ปี ๒๙ พรรษา ระวังบวช ท่านพำนักอยู่ที่วัดรัตนชัย (วัดจีน) ตำบลหอรรัตนชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลวงพ่อพร ภิรมย์ หรือชื่อจริงของท่าน บุญสม มีสมวงษ์ เป็นชาวอยุธยาโดยกำเนิด อดีตของท่านเป็นทั้งนักแต่งเพลง และนักร้อง มีผลงานเพลงไม่น้อยกว่า ๒๐๐ เพลง ซึ่งส่วนใหญ่ท่านแต่ง และร้องเองด้วยเทคนิคการแหล่ที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ได้อรรถรสกับเนื้อหาของเพลง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนิทานชาดกแฝงคติธรรม

บทเพลงที่สร้างชื่อเสียงให้กับท่านมากที่สุด ได้แก่ บทเพลงชื่อ บัวตูมบัวบาน, ดาวลูกไก่, ดาวจระเข้, ว่างแม่ลูกอ่อน, และกลับเถิดลูกไทย โดยในปี ๒๕๐๙ ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน จากเพลง บัวตูมบัวบาน และดาวลูกไก่ ปี ๒๕๑๔ จากเพลง กลับเถิดลูกไทย และได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษ ลูกทุ่งไทยในปี ๒๕๓๒ จากเพลง บัวตูมบัวบาน และในปี ๒๕๓๔ จากเพลงดาวลูกไก่ ล่าสุด ในปี ๒๕๕๓ ท่านยังได้รับรางวัลผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่นแห่งชาติ และรางวัลพระคณิศร กรมศิลปากร จากผลงานเพลง ดาวลูกไก่ เนื่องในโครงการเพชรในเพลง วันภาษาไทยแห่งชาติอีกด้วย^{๑๓}

เพลงลูกไก่ ถือเป็นศิลปะของการถ่ายทอดวิถีชีวิต วิถีคิดของผู้คนในสังคมออกมาในรูปแบบของบทเพลงที่ฟังแล้วชวนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ขณะเดียวกันก็สะท้อนใจอยู่ลึกๆ เป็นเหมือนมนต์สะกดให้เงยโสตฟังอย่างตั้งใจ และด้วยการฟังอย่างตั้งใจนี้เอง ทำให้ผู้เขียนมองผ่านไปถึงปรัชญาแนวคิดที่เรียกว่าโลกทัศน์ และชีวทัศน์ซึ่งแฝงอยู่ในบทเพลง อันเป็นที่มาของบทความนี้

เบื้องต้นใช้กรอบเนื้อหาทางปรัชญาทั้ง ๔ กรอบ คือ อภิปรัชญา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์มาเป็นเทียบเคียง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงโดยละเอียดว่า เนื้อหาเพลงส่วนใดสะท้อนหลักปรัชญาใดบ้าง ซึ่งจะได้พิจารณาตามลำดับ

๑. อภิปรัชญา

อภิปรัชญา เป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยสิ่งเป็นจริง เช่น พระเจ้า (God) โลก (World) วิญญาณ (Soul) สาระ (Substance) เจตจำนงเสรี (Free Will)^{๑๔} ซึ่งถือเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ ปัญหาเหล่านี้สามารถกระจายในรายละเอียดปลีกย่อยได้อีกหลายปัญหา เช่น โลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร แก่นความจริงแท้เกี่ยวกับโลกเป็นอย่างไร โลกนี้เป็นจริงหรือเป็นเพียงมายา โลกหน้า หรือโลกอื่นนอกจากนี้มีหรือไม่ ถ้ามีเป็นอย่างไร ธรรมชาติของโลกเป็นอย่างไร โลกมีกฎเกณฑ์ตายตัวหรือไม่ กฎเกณฑ์เหล่านั้นทำงานอย่างไร ชีวิตและจุดมุ่งหมายของชีวิตคืออะไร ชีวิตกำเนิดขึ้นมาบนโลกนี้ครั้งแรกเมื่อไร และอย่างไร ใครเป็นผู้กำหนดชีวิต หรือชะตาชีวิตบนโลกนี้ ชีวิตสิ้นสุดที่ความตายหรือไม่ หรือว่าเรายังจำต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก เป็นต้น

เพลงดาวลูกไก่ เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิต พื้นฐานของการตั้งคำถามดังกล่าวก็มาจากประสบการณ์ของการพิจารณาดูความเป็นมา และความเป็นไปเกี่ยวกับชีวิตของสัตว์โลกทั้งปวง ทำให้เกิดการเปรียบเทียบชีวิตแต่ละชีวิต ซึ่งยิ่งพิจารณาโดยละเอียดลึกซึ้ง ก็ยิ่งทำให้เห็นความซับซ้อน

^{๑๓} [http://th.wikipedia.org/wik/พร ภิรมย์](http://th.wikipedia.org/wik/พร_ภิรมย์) (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕)

^{๑๔} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๗๑.

ความลึกล้ำ เสมือนมีอะไรอยู่เบื้องหลังชีวิตนี้ คำตอบเพียงแค่ว่า ชีวิตนี้กำเนิดมาจากกรรมมารดา จึงไม่เพียงพอ เบื้องต้นจึงได้ยกเอาคติความเชื่อเรื่องสวรรค์ หรือพรหมลิขิต ทั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความ “ยาก” ในการที่จะอธิบายด้วยคำพูดสามัญทั่วไป เนื้อหาบทเพลงจึงอ้างถึงประกาศิตของพระคิเว และพระพรหมตามคติความเชื่อของพราหมณ์ ฮินดูโบราณ ซึ่งต้องยอมรับว่า คติความเชื่อดังกล่าว มีอิทธิพลต่อคติความเชื่อของคนไทยไม่น้อย

บทเพลงเริ่มต้นดังนี้

ไอ้ชีวิตคิดไฉน	ว่าใครหนอใครลิขิต
ประกาศิตของคิเว	หรือของพระพรหมเจ้า
ว่าต่างกำเนิดเกิดมา	พอลืมหามองโลก
บ้างมีโชคบ้างอัปโชค	มีสุขโศกปนเศร้า.... ^{๑๘}

แม้จะเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิต และในส่วนลึกๆ ของบทเพลงจะทำให้เห็นข้อสงสัยในโชคชะตาของชีวิตอยู่บ้าง แต่ประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้แต่งบทเพลงก็ได้ยกเอาหลักพุทธปรัชญาเข้ามาตอบคำถามอย่างไม่ลังเล

การยกเราเรื่องหลักกรรมเข้ามาอธิบายในที่นี้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้แต่งเพลงมีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งพอสมควร เพราะด้วยหลักการดังกล่าวนี้เองที่พระพุทธศาสนาถือว่ามีส่วนสำคัญในการจำแนกชีวิตสัตว์โลกให้เป็นไปต่างๆ กัน ดั่งนัยแห่งพระพุทธพจน์ที่ว่า “กรรมจำแนกสัตว์ให้ทรมานและประณีตต่างกัน”^{๑๙} เนื้อหาของบทเพลงจึงสะท้อนหลักการนี้อย่างชัดเจน

“.....จอมนราพิสุทธ์	ท่านสอนพุทธบริษัท
เป็นธรรมะปรมัตถ์	อ้างถึงอำนาจกรรมเก่า
ว่ากุศลลาภรรมา	มนุษย์เกิดมามีสุข
อกุศลลาพาให้ทุกข์	ดังไฟที่ลุกไหม้เรา
บ้างก็ดีก็ชั่ว	เพราะตัวของตัวมัววุ่น
สร้างทั้งบุญทั้งบาป	เหมือนดำที่ฉาบด้วยขาว....” ^{๒๐}

เป็นการอธิบายหลักกรรมด้วยภาษาง่ายๆ ว่า สุขทุกข์ในชีวิต เป็นเรื่องของกรรมลิขิต ซึ่งมีทั้งกรรมดี และกรรมชั่ว ทำกรรมดีย่อมได้รับผลเป็นสุข ทำชั่วย่อมให้ผลเป็นความทุกข์ ที่สำคัญท่านเปรียบเทียบความทุกข์นี้ว่าเป็นเหมือนไฟร้อนที่สามารถเผาผู้กระทำได้ทุกเมื่อ

เนื้อหาของบทเพลงในตอนนี้ จึงเท่ากับเป็นการตอบคำถามชีวิตด้วยการใช้หลักกรรมเป็นแกนกลางในอธิบาย ทั้งในแง่ของความเป็นมา (อดีตชา ฐมา) ความเป็นอยู่ (ปัจจุบันชา ฐมา) และความเป็นไป (อนาคตชา ฐมา) ของชีวิตทั้งหมด

^{๑๘} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๑, อ้างใน <http://tgom.exteen.com/20080614/entry-2> (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕)

^{๑๙} ม.อุปรี. (ไทย) ๑๔/๒๘๙/๓๕๐.

^{๒๐} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๑, อ้างแล้ว.

ประเด็นคำสอนที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ปรากฏในบทเพลงนี้ก็คือ ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งถือเป็นความเชื่อพื้นฐานรองรับเรื่องผลของกรรมที่ว่า ทำกรรมดีย่อมนำไปสู่สุคติภูมิ^{๒๒} ตอนสุดท้ายของบทเพลง ได้พรรณนาถึงอานิสงส์ของแม่ไก่และลูกไก่ทั้ง ๗ ที่ได้สละเลือดเนื้อของตนตอบแทนคุณของตายายทั้งสองโดยได้ไปเกิดเป็นดาว และเราเรียกกลุ่มดาวดังกล่าวนี้ว่า ดาวลูกไก่

...นำสงสารแม่ไก่	น้ำตาไหลสอนลูก
เข้าก็ถูกตาเชือด	ต้องหลังเลือดนองเล่า
ส่วนลูกไก่ทั้งเจ็ด	เหมือนถูกเด็ดดวงใจ
ต่างพากันโดดเข้ากองไฟ	ตายตามแม่ไกดังกล่าว
ด้วยอานิสงส์อันประเสริฐ	ลูกไก่ไปเกิดเป็นดาว ^{๒๓}

ข้อความในตอนท้ายดังกล่าวนี้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นมุมมองทางด้านจักรวาลวิทยา แม้จะเป็นการอธิบายในเชิงเทวนิยมอยู่บ้าง แต่พื้นฐานของคำอธิบายดังกล่าว ก็ยังแฝงนัยทางจริยธรรม

๒. ญาณวิทยา

ญาณวิทยา เป็นสาขาปรัชญาที่ว่าด้วยความรู้ในแง่มุมต่างๆ เช่น ความหมายของความรู้ ที่มาของความรู้ ความสมเหตุสมผลของความรู้ ความแตกต่างระหว่างความรู้กับความจริง เหตุผลกับความรู้ เหตุผลกับความจริง ข้อพิสูจน์ความสมเหตุสมผลของความรู้^{๒๔} เป็นต้น

ในบทเพลงดาวลูกไก่ ไม่ปรากฏข้อถกเถียงกันในเรื่องปัญหาของความรู้ดังกล่าว จึงขอข้ามประเด็นนี้ไป

๓. จริยศาสตร์

จริยศาสตร์ เป็นสาขาปรัชญาที่ว่าด้วยปัญหาเรื่องความประพฤติในแง่มุมต่างๆ เช่น อะไรคือความดี อะไรคือความชั่ว ความดีความชั่วเป็นสิ่งที่มีความมาก่อนแล้ว หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นภายหลัง อะไรคือเกณฑ์ตัดสินความดีความชั่ว อุดมคติของชีวิตคืออะไร^{๒๕}

บทเพลงดาวลูกไก่ ได้สะท้อนคติของชีวิตไว้หลายประเด็นน่าสนใจ ถือเป็นแบบฉบับที่สำคัญโดยทั่วไปของปรัชญาตะวันออกที่เน้นปรัชญาชีวิต หรือเป็นปรัชญาเพื่อชีวิตเสียเป็นส่วนใหญ่ ที่น่าสนใจยิ่งไปกว่านั้นก็คือ เพลงดาวลูกไก่ได้สะท้อนคติชีวิต ทั้งสำหรับฆราวาสผู้ครองเรือน และพระสงฆ์ผู้สละโลกียสุขแสวงหาความหลุดพ้นตามอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านว่าต้องพึ่งพาอาศัยกัน

^{๒๒} ที.ลี. (ไทย) ๙/๒๔๖-๒๔๗/๘๒-๘๓.

^{๒๓} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒, อังแล้ว.

^{๒๔} Louis P. Pojman, **Introduction to Philosophy**, (United State: Wadsworth, 1999), p.41.

^{๒๕} อารี สุทธิพันธุ์, **ปรัชญาศิลปะ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.การพิมพ์, มปป.), หน้า ๙-๑๑.

ขอเริ่มด้วยจริยศาสตร์สำหรับผู้สละโลกิยะแสวงหาทางหลุดพ้น

ในบทเพลงใช้ “พระ” เป็นตัวอย่างของชีวิตที่สละโลกิยะสุข และใช้ “ชูดงค์”^{๒๖} เป็นรูปแบบของการบำเพ็ญเพียรเพื่อให้เข้าถึงบรมธรรม สะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตของนักบวช เมื่อสละบ้านเรือนแล้ว ก็ควรออกแสวงหาทางหลุดพ้นตามวิถีทางที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้แล้ว

บทเพลง ทำให้เราได้มองเห็นวิถีชีวิตของพระสงฆ์ผู้มุ่งแสวงหาความหลุดพ้น อีกทั้งยังได้เห็นความเรียบง่ายของวิถีชีวิตสมณะ

...ยังมีภิกษุหนึ่งองค์	เดินออกจากตรงชายเขา
ชูดงค์เดี่ยวต้นต้น	เห็นสายจันทร์สมัย
หยุดกางกรดพลางทันใด	หลังบ้านตายายผู้เฒ่า... ^{๒๗}
...พระชูดงค์ลงกลด	ตะวันก็หมดแสงส่อง
อาศัยโคมทองจันทร์	ที่ลอยขึ้นมายอดเขา... ^{๒๘}

ไม่เพียงแต่พระชูดงค์เท่านั้นที่เลือกทำเลในการปักกลดใกล้บ้าน วัดในพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปก็ยึดหลักการนี้ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการเที่ยวบิณฑบาตเลี้ยงชีวิตในแต่ละวัน เพราะชีวิตของพระภิกษุนั้นเกี่ยวเนื่องกับชาวบ้าน

ในส่วนของจริยศาสตร์สำหรับผู้ครองเรือน ต้องถือว่า บทเพลงดาวลูกไก่ ได้สะท้อนหลักการสำคัญสำหรับชีวิตฆราวาส ซึ่งหากใครสามารถดำเนินชีวิตตามหลักการดังกล่าว ผู้นั้นย่อมถือว่าดำเนินชีวิตตามแบบฉบับของชาวพุทธโดยแท้

ผู้เขียนถอดหลักจริยศาสตร์ในบทเพลงดาวลูกไก่ ได้แนวทางปฏิบัติดังนี้

๓.๑ หลักศรัทธา

ศรัทธาถือเป็นหลักการเบื้องต้นของศาสนาทุกศาสนา พระพุทธศาสนาเองเมื่อวัดความเป็นชาวพุทธ เบื้องต้นท่านก็ใช้ศรัทธา ๔ ประการเป็นเกณฑ์ ได้แก่

- ๑) กัมมสังกตศรัทธา เชื่อกรรม
- ๒) วิปากสังกตศรัทธา เชื่อผลของกรรม
- ๓) กัมมัสมิงกตสังกตศรัทธา เชื่อว่าเรามีกรรมเป็นของตนเอง, และ
- ๔) ตถาคตโพธิสังกตศรัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า^{๒๙}

^{๒๖} ชูดงค์ ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของวัตรปฏิบัติที่ช่วยขัดเกลาความบริสุทธิ์พระภิกษุ สังคมไทยแต่ก่อนให้ความเคารพเรื่องนี้มาก คนไทยจึงมีความรู้สึกเชิงบวก เมื่อพูดถึงพระชูดงค์ คัมภีร์พระไตรปิฎกเองมีบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับชูดงค์ไว้อย่างละเอียด ดูเรื่องชูดงค์ ในชูดงค์วัตร วิ.ป.(ไทย) ๘/๔๔๓/๖๒๖.

^{๒๗} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๑. อ่างแล้ว.

^{๒๘} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒. อ่างแล้ว.

^{๒๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๔๒๘.

บทเพลงดาวลูกไก่สะท้อนหลักศรัทธาตามแนวทางของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีครบถ้วน โดยเฉพาะศรัทธาในหลักกรรม ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แม้ศรัทธาดังกล่าวจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ในแง่ที่ว่าสองตายายยังทำบาปด้วยการฆ่าแม่ไก่ แต่พฤติกรรมดังกล่าวก็ต้องถือว่าสะท้อนวิถีชีวิตจริงของชาวพุทธโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดี

บทเพลงท่อนนี้ ฟังแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกหลายอย่างพร้อมๆ กัน อย่างแรกเห็นศรัทธา ความมุ่งมั่นของสองตายายที่มีต่อพระพุทธศาสนา แม้ตนเองจะมีฐานะยากจน แต่ความยากจนดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นเหตุให้ปิดหนทางของบุญกุศล ประการต่อมารู้สึกเวทนาในความทุกข์ของสองตายายที่ต้องเผชิญกับความยากจนขั้นแค้น สุดท้ายเห็นใจในชะตากรรมของแม่ไก่ที่ต้องเผชิญกับความตายอันน่ารันทด

บทเพลงพรรณนาไว้ดังนี้

...พระรูดงค์ลงกลด	ตะวันก็หมดแสงส่อง
อาศัยโคมทองจันทรา	ที่ลอยขึ้นมาอดเขา
ฝ่ายว่าสองยายตา	จึงเกิดศรัทธาสงสาร
พระผู้ภิกขาจาร	จะขาดอาหารมือเข้า
อยู่ดงกันดารปานนี้	หรือก็ไม่มีบ้านอื่น
ข้าวจะกล้าน้ำจะกลืน	จะมีใครยื่นให้เล่า
พวกฟักแพงแตงกวา	ของเราก็มาตายหมด
นีกสงสารพระจะอด	ทั้งสองกำสรดโศกเศร้า
สักครู่หนึ่งตาจึงเอ๋ย	นี่แน่ะยายเอ๋ยตอนแจ้ง
ต้องเชือดแม่ไก่แล้วแกง	ฝ่ายยายไม่แย้งตาเฒ่า
ฝ่ายแม่ไก่ได้ยิน	น้ำตารินหลังไหล
ครั้นจะรีบหนีไป	ก็คงต้องตายเปล่าเปล่า.... ^{๓๐}

๓.๒ หลักกตัญญูกตเวทิต

หลักพระพุทธศาสนาถือว่า ความกตัญญูกตเวทิตเป็นเครื่องหมายของคนดี^{๓๑} หลักการดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก การถูกตราหน้าว่า “เนรคุณ” จึงถือเป็นเรื่องใหญ่สำหรับสังคมไทย

บทเพลงดาวลูกไก่ สะท้อนหลักความกตัญญูกตเวทิตได้ชัดเจนมาก เพราะผู้เขียนบทเพลงได้จงใจใช้ “ชีวิต” เป็นเครื่องเติมพิน ทั้งยังทำให้เรามองเห็นว่า ความกตัญญูกตเวทิตตามหลักของพระพุทธศาสนานั้น มิใช่เพียงแค่การสำนึกรู้เท่านั้น หากแต่ยังต้องสามารถกระทำตอบแทนให้เป็นรูปธรรมลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามสมควรแก่การกระทำที่ตนเคยได้รับจากผู้มีอุปการะ

^{๓๐} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒, อ่างแล้ว.

^{๓๑} หมายถึง สัตบุรุษ วิ.มหา. (ไทย) ๔/๖๙/๙๗ พระพุทธเจ้าทรงยกย่องความกตัญญูไว้หลายสถาน เช่น เป็นภูมิของสัตบุรุษ อ.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๓/๓๗, บุคคลหาได้ยากในโลก อ.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๒๐/๑๑๔, เป็นเหตุให้บรรลุปฐมฌาน อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๖๔/๓๙๗, เป็นมงคลสำหรับชีวิต ชุ.ช. (ไทย) ๒๕/๙/๘. เป็นต้น

....สักครู่หนึ่งตาก็เอ๋ย	นี่แน่ะยายเอ๋ยตอนแจ้ง
ต้องเชือดแม่ไก่แล้วแกง	ฝ้ายยายไม่แย้งตาเฒ่า
ฝ้ายแม่ไก่ได้ยีน	น้ำตารินหลังไหล
ครั้นจะรีบหนีไป	ก็คงต้องตายเปล่าเปล่า
อนิจจาแม่ไก่	ยังมีน้ำใจรู้คุณ.... ^{๓๒}

สำนึกของแม่ไก่ในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสูงส่ง ผู้เขียนเข้าใจว่า การที่บทเพลงจงใจใช้ชีวิตเป็นเครื่องทดแทนคุณครั้งนี้ สามารถมองได้หลายประเด็น แรกสุดคือต้องการให้เห็นความสำคัญของความกตัญญูกตเวทียังอยู่เหนือสิ่งอื่นใดของชีวิต ประการต่อมาสะท้อนให้เห็นว่า ความกตัญญูกตเวทียังเป็นเรื่องจิตสำนึกพื้นฐานที่ทุกคนควรยึดไว้เป็นแกนกลางสำหรับชีวิต กระทั่งไม่ควรมีข้ออ้างใดๆ เพื่อเป็นการปิดจิตสำนึกในการตอบแทนคุณนี้ออกไปจากตัว ต่อให้เป็นเรื่องที่ต้องแลกด้วยชีวิตก็ตามที

๓.๓ หลักการครองเรือน

หลักการครองเรือนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ท่านได้วางแนวทางไว้ตั้งแต่เริ่มแรกของการใช้ชีวิตคู่ กล่าวคือ ก่อนจะตัดสินใจเลือกใครเป็นคู่ชีวิต ท่านให้ศึกษาอุปนิสัยของกันและกันให้ดีเสียก่อน อย่างน้อยที่สุด เบื้องต้นก็ขอให้เข้ากันได้ได้ใน ๔ เรื่อง^{๓๓} ดังต่อไปนี้

- ๑) สมสัทธา เข้ากันได้ในเรื่องของทัศนคติต่างๆ
- ๒) สมสีลา เข้ากันได้ในเรื่องของข้อวัตรปฏิบัติ
- ๓) สมจาคา เข้ากันได้ในเรื่องของอุปนิสัย หรือน้ำใจ
- ๔) สมปัญญา เข้ากันได้ในเรื่องของระดับสติปัญญา ความคิด ความอ่าน

เข้ากันได้ใน ๔ เรื่องนี้แล้ว ก็หายุติเพียงเท่านั้นไม่ เพราะการครองชีวิตร่วมกันนั้น ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคตามมา ไม่มากก็น้อย ดังนั้นในระหว่างการครองรักครองเรือน พระพุทธศาสนาก็สอนให้รู้จักถนอมน้ำใจกันด้วยการ เช่น ฝ่ายชายก็ต้องรู้จักยกย่องให้เกียรติ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่นอกใจ ภรรยา มอบความเป็นใหญ่ให้ ขณะที่ฝ่ายหญิงก็ต้องรู้จักจัดแจงหน้าที่การงานภายในบ้าน ไม่ดูหมิ่นสามี ขยันชวนชวายเป็นหน้าที่ของตน รู้จักสงเคราะห์ญาติฝ่ายสามี รู้จักรักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหามาได้^{๓๔} เป็นต้น

บทเพลงดาวลูกไก่ สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคู่สามีภรรยาที่แต่งงานอยู่ครองรักกันกระทั่ง “ถือไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร” สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นในบทเพลงก็คือการร่วมทุกข์ร่วมสุข มีอะไรที่ต้องตัดสินใจร่วมกันก็ปรึกษารือกัน แม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ การได้พูด ได้คุยกันเพื่อถามความเห็นอีกฝ่าย ถือเป็นหลักการสำคัญในการครองเรือน อย่างน้อยที่สุดก็จะได้ทราบความประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่ง

^{๓๒} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒, อ้างแล้ว.

^{๓๓} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๕๔.

^{๓๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๔.

บทเพลงพรรณนาถึงหลักการนี้สั้นๆ ดังนี้

....สักครูหนึ่งตาจึงเอ๋ย

นี่แน่ะยายเอ๋ยตอนแจ้ง

ต้องเชือดแม่ไก่แล้วแกง

ฝ้ายยายไม่แย้งตาเต่า....^{๓๕}

นอกจากหลักการครองเรือนดังกล่าว บทเพลงดาวลูกไก่ยังสะท้อนบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และหน้าที่ของลูกๆ ที่ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่โดยมีพื้นฐานคือความรัก ความปรารถนาดีต่อกันเป็นแกนกลาง

ในส่วนของผู้ที่เป็นพ่อแม่ หน้าที่ประการแรกคือการปกป้องดูแลรักษาลูกปลอดภัย^{๓๖} รู้จักให้กำลังใจ คอยประคับประคองให้เขาเติบโตด้วยความเข้มแข็ง อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่ลูก

....แกเลี้ยงแม่ไก่อู

มีลูกอยู่เจ็ดตัว

เข้าก็ออกริมรั้ว

จิกกินเม็ดถั่วเม็ดข้าว

เวลามีเหยี่ยวเฉียวโฉบ

นังแม็กก็โอบปีกอ้อม

กางสองปีกออกคลุม

พาลูกทั้งกลุ่มเข้าเล่า

แม่ไก่จะปลอบขวัญลูก

เสียงกุกกักปลุกขวัญ

ลูกตอบเจี๊ยบเจี๊ยบดังลั่น

หึ่งหึ่งที่ขวัญเขย่า

แล้วเขี่ยข้าวออกเผื่อ

ต่างคู้ยเหยื่อออกให้

ลูกไก่แม่ไก่ไร้ทุกข์

ซีไม่มีสุขใดเท่า....^{๓๗}

ประการต่อมา พ่อแม่ต้องคอยอบรมสั่งสอน คอยตักเตือนด้วยความเอาใจใส่ โดยเฉพาะเมื่อมีลูกหลายคน พ่อแม่จะต้องรักลูกด้วยความเท่าเทียมกัน การรักลูกอย่างเท่าเทียมกัน จะทำให้ลูกรักและเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ที่สำคัญ ลูกๆ ก็จะรักและเคารพพ่อแม่ด้วยความแนบสนิทใจ

.....อย่าทะเลาะเบาะแว้ง

อย่าขัดแย้งเหยียดหยัน

เจ้าจงรู้จักรักกัน

อย่าผลุนผลันสะเพร่า

เจ้าตัวใหญ่สายสวาท

อย่าเกรี้ยวกราดน้องน้อง

จงปกครองดูแล

ให้เหมือนดังแม่เลี้ยงเจ้า....^{๓๘}

ในส่วนของผู้เป็นลูก แม้บทเพลงจะไม่ได้เสนอเนื้อหาไว้ แต่จากการพิจารณาข้อความระหว่างบรรทัด ก็ทำให้เห็นความเคารพเชื่อฟังที่ลูกไก่มีต่อแม่ไก่ เห็นความกตัญญูรู้คุณ เห็นความทุกข์ของแม่เป็นความทุกข์ของตนเองด้วย ในบทเพลงแทนค่าสิ่งนี้ด้วยการที่ลูกไก่ทั้งหมดสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กระโดดเข้ากองไฟตามผู้เป็นแม่

^{๓๕} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒. อ่างแล้ว.

^{๓๖} คำอธิบายเรื่องทศเบื่องหน้าประกอบ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

^{๓๗} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๑. อ่างแล้ว.

^{๓๘} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒. อ่างแล้ว.

เพื่อบูชาความดีดังกล่าว บทเพลงจึงจบลงด้วยประโยคว่า

....ด้วยอานิสงส์อันประเสริฐ ลุกไก่อเกิดเป็นดาว...^{๓๕}

“ดาว” ในบริบทนี้ ถ้าเราไม่มองในแง่เป็นรูปธรรม เราก็จะเห็นนัยพิเศษที่แฝงอยู่ นั่นคือชีวิตที่ประเสริฐ หรือคุณธรรมชั้นสูงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแม้กระทั่งบรมสุขก็ได้ ซึ่งถือเป็นผลจากความดีที่ได้บำเพ็ญมาอย่างดีแล้วนั่นเอง

๓.๔ สุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์ เป็นปรัชญาสาขาที่ว่าด้วยความงาม และสิ่งที่งามทั้งในงานศิลปะ และในธรรมชาติ โดยศึกษาถึงประสบการณ์ คุณค่าทางความงาม และมาตรฐานในการวินิจฉัยว่าอะไรงาม อะไรไม่งาม^{๓๖} กล่าวโดยรวมยอดก็จะมาลงที่คำถามว่า ความงามคืออะไร เวลาเราบอกว่าอะไร ลักอย่างงาม มีความหมายว่าอย่างไร ความงามเป็นวัตถุวิสัย หรือเป็นจิตวิสัย

มีคำถามว่า บทเพลงดาวลูกไก่สะท้อนความงามอะไรบ้าง ?

ตอบตามสามัญสำนึก เบื้องต้นเมื่อได้ยินเสียงเพลง สิ่งสัมผัสได้เป็นก็คือความงามทางด้านศิลปะ ซึ่งศิลปินได้ถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงเพลง ท่วงทำนอง ดนตรี ภาษาที่ไพเราะ เนื้อหาของบทเพลงก็สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตแบบชนบทซึ่งมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา

ที่สำคัญยิ่งก็คือ ความสามารถในการใช้บทเพลงสะท้อนให้เห็นหลักธรรมคำสั่งสอนที่ดีงามทางพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นอุดมคติของชีวิต แบบอย่างที่ดีงามของชีวิต ทั้งในส่วนของบรรพชิต และคฤหัสถ์

บทสรุป

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า มนุษย์แต่ละคนล้วนมีจริตที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งบุญบารมีของแต่ละคนที่สั่งสมมาก็ไม่เหมือนกัน การแสดงธรรมของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้งจึงมักเริ่มต้นด้วยการพิจารณา จริต หรือภูมิหลัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด พระธรรมเทศนาของพระองค์จึงแตกต่างกันไปตามไปด้วย

ประวัติการบรรลุธรรมของพระสงฆ์สาวกที่ปรากฏในคัมภีร์ต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น

บางท่านต้องเพียรพยายามอย่างหนัก เติบงกรมจนเท้าแตก ปฏิบัติธรรมจนตาบอด แม้แต่พระอานนท์เองก่อนหน้าที่จะได้บรรลุพระอรหันต์ ก็บำเพ็ญเพียรอย่างหนักแต่ก็ไม่ได้บรรลุ ถึงกับท้อแท้ คิดปลงว่าตนเองไม่มีวาสนา

ขณะที่บางท่านเพียงแค่อุบายมิตโกนจรดศีรษะ พิจารณากัมมัฏฐานไปพลางก็บรรลุธรรมทั้งที่ยังไม่ได้บวช บางท่านขณะเอนำเทรดาล้างเท้า พิจารณาไปพลางก็แทงตลอดสังขาร

^{๓๕} บทเพลงดาวลูกไก่, ภาคที่ ๒. อ่างแล้ว.

^{๓๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๔.